

Motion till riksdagen 2024/25:804

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

Grundlagsskydda transpersoners rättigheter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra ett tillägg i regeringsformen för att inkludera könsidentitet och könsuttryck i 1 kap. 2 § och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra ett tillägg i regeringsformen för att inkludera könsidentitet och könsuttryck i 2 kap. 12 § och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sedan juni 2023 pågår en utredning som enligt direktivet ska utreda några frågor om det skydd för grundläggande fri- och rättigheter som gäller enligt regeringsformen. Kommittén ska överväga om detta skydd i vissa delar bör ändras och om helt nya grundläggande fri- och rättigheter bör införas.

”Ett starkt skydd för individens fri- och rättigheter är centralt i ett fritt och öppet samhälle. Nu påbörjar vi det viktiga arbetet med att göra flera fri- och rättigheter i regeringsformen tydligare och tillgängligare för människor, och därmed stärka betydelsen av vår egen grundlag”, sa justitieminister Gunnar Strömmer när utredningens uppdrag presenterades. Bland annat ska utredningen titta på behovet av att inkludera rätten till abort i 2 kap. regeringsformen.

Till denna utredning menar vi att ett tilläggsdirektiv skulle kunna ges gällande frågan om att inkludera könsidentitet och könsuttryck i regeringsformen. Om ett sådant tilläggsdirektiv inte ges borde en ny utredning tillsättas.

Diskrimineringsgrunden ”könsöverskridande identitet och uttryck”¹ är den senast tillkomna diskrimineringsgrunden och det är också den enda som explicit kan sägas

¹ Ofta används ”könsidentitet och könsuttryck” när diskrimineringsgrunden beskrivs. DO redogör här för anledningarna till det: <https://www.do.se/diskriminering/diskrimineringsgrunder/konsidentitet-eller-konsuttryck-en-av-diskrimineringsgrunderna>.

saknas i den uppräkningsgrunder som görs i 1 kap. 2 § regeringsformen. Där står: "Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person." Även om uppräkningsgrunderna inte är exakt överensstämmande med de andra sex existerande diskrimineringsgrunderna, kan samtliga dessa sägas täckas in av regeringsformens skrivning, medan den sist tillkomna diskrimineringsgrunden som avser att skydda transpersoner inte täcks in. Denna skevhet i lagstiftningen anser vi borde rättas till genom ett tillägg i regeringsformen.

I 2 kap. 12 § finns inte en lika omfattande uppräkningsgrunder, men även här anser vi att ett tillägg borde göras, för att tydliggöra att lagar eller föreskrifter inte får missgynna transpersoner.

Dessa tillägg är angelägna, inte minst eftersom just transpersoners rättigheter allt oftare ifrågasätts i den offentliga debatten. Kampen för rättigheter är inte över för att en strid är vunnen och en lag är klubbad. Utvecklingen i Sverige och exemplen från Europa visar att vi inte bara kan blicka mot och arbeta för nästa reform, utan att rättigheter som redan finns behöver skyddas. Att stärka skyddet för en utsatt minoritet i Sverige är en angelägen uppgift för politiken.

Miljöpartiet anser att ändringar i grundlagen ska göras med återhållsamhet. Alla rättigheter kan inte skyddas just där, och det är därför vi förordar tillägg som handlar om ett generellt skydd mot diskriminering. De tillägg i grundlagen som vi föreslår i denna motion borde sedan enligt Miljöpartiets uppfattning innebära ett skydd av rätten att ändra juridiskt kön, en möjlighet som funnits i Sverige sedan 1972. Rätten att ingå äktenskap och rätten att vara föräldrar tillsammans, oavsett föräldrarnas kön, bedömer Miljöpartiet redan är skyddade rättigheter, eftersom sexuell läggning redan nämns i de aktuella paragraferna.

Ulrika Westerlund (MP)

Märta Stenevi (MP)

Leila Ali Elmi (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Jan Riise (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Jacob Risberg (MP)

Mats Berglund (MP)